

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio tertia. Vtrum on dæmonibus sit ordo prælationis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

sancti viri vincunt dæmonum tentationes, sic eorum potestas minuitur, ut statim illum a quo deus est non possit ulterius de eodem peccato tentare, in istis breuiter terminatur, &c.

QVÆSTIO PRIMA.

Vtrum primus angelus inter peccantes fuerit de supremo ordine.

Tho. 1. q. 63. ar. 7.

Circa distinctionem istam queruntur quatuor. Primus est de quo ordine fuerit primus angelus inter peccantes. Secundus est vtrum peccatum eius fuerit aliis occasio peccandi. Tertium est vtrum inter dæmones sit ordo prælationis. Quartum est vtrum dæmon tentas hominem de aliquo peccato, & victus ab eo possit iterum aliquem tentare. Ad primum sic proceditur, & videtur quod primus inter peccantes non fuerit de supremo ordine, quia infra dist. 8. dicit Aug. quod dæmones cum suo principe nunc dæmone tunc archangelo, &c. ergo primus inter peccantes fuit archangelus. Sed ordo archangelorum non est supremus, igitur &c.

2 Item secundum Gregorium de primo angelo peccante intelligitur illud Ezec. 28. tu Cherub extensus & protegens, fuit ergo de ordine cherubin, sed ille ordo non est supremus sed seraphin, quare &c.

3 **IN CONTRARIUM** est, quod dicitur Job 40. Ipse est principium viarum Dei, ergo fuit omnium creaturarum primus.

4 **RESPONSIO.** Cum hæc quæstio sit de facto, & scriptura nihil dicat de hoc quin satis possit exponi ab eo qui tenere vellet contrarium, ideo non plenè per certitudinem potest determinari quid tenendum sit, illud enim quod scriptura dicit Esa. 14. de Lucifero intelligitur ad litteram de rege Babylonis, & illud quod dicitur Ezec. 28. tu cherub, &c. intelligitur de rege Tyri. De primo autem angelo qui peccauit, non intelligitur nisi per quandam allegoriam. Ex qua nunquam potest esse efficax argumentum propter quod Aug. mouens quæstionem illam. 11. super Gene. non soluit eam, quia parum intromittit se de angelis vbi aliqua certitudo non potest haberi.

5 Alii autem doctores variantur in quæstione ista. Damasc. enim lib. 2. ca. 3. in princ. dicit eum fuisse ex his angelicis virtutibus quæ prærant terrestri ordini, & cui terra commissa erat. & hoc probabiliter, quia sicut se habet peccatum ad angelum, sic mori in peccato ad hominè, quare quod est hominibus mors, hoc est angelis casus secundum Damasc. Sed Deus primum hominem peccantem non dimisit in peccato mori, nec decuit, ut videtur, quod prima eius creatura in humana specie deficeret à fine, ad quem diuinitus ordinata erat, ergo non decuit Deum primum & supremum in natura angelica dimittere peccare, & sic à fine suo deficere.

6 Huic opinioni concordat opinio Platonicorum, quæ recitat Aug. 8. & 11. de ciui. Dei, dicebant enim quod omnes Dii erant boni: Sed dæmonum quidam boni, quidam mali, deos nominantes substantias intellectuales, quæ sunt à globo lunari & supra, dæmones verò illas quæ sunt à globo lunari & infra. Cum enim, ut ait Aug. 3. de tri. tota natura corporalis administraretur per spirituales, non est erroneum credere supremos angelos soli diuinæ contemplationi vacare, medios verò administrare corpora celestia. Infimos verò administrare corpora infima. Et ex his solum aliquos peccasse, aliquos non, sicut dicit Damasc. Greg. verò ponit quod primus angelus qui peccauit, fuit supremus simpliciter de supremo ordine supremæ Hierar. Vnde, 32. moralium & in homil. de centum ouibus dicit, quod de cæteris agminibus angelorum prælati, eorum claritate transcendit, de eorum operatione clarior fuit. Est etiam ad hoc probabilis ratio, quia motuum angelis ad peccandum videtur fuisse consideratio propriæ excellentiæ: Sed illud maxime locum habuit, vel habere potuit in supremo angelo, quare &c.

7 Ista sententia tenetur communis, cui non obuiat ratio inducta pro prima opinione, quia primus homo fuit à Deo immediatè creatus, non autem eius posteritas, propter quod non decuit primum hominem priuari beatitudine, sicut aliquè de posteritate, sed omnes angeli fuerunt immediatè à Deo creati. Et ideo non est maius inconuen-

niens supremum angelum peccasse & defecisse à beatitudine, quam quemcumque alium.

8 **AD PRIMVM** argumentum dicendum quod archangelus ibi non nominat ordinem, sed principatum: Et quia ille qui peccauit, secundum gradum necessariè fuit excellentior omnibus, ideo archangelus dicitur quasi princeps omnium angelorum.

9 Ad secundum dicendum quod cherubin interpretatur plenitudo scientiæ, seraphin autem ardentes, siue incendentes. Et quia scientia quæ inflat, potuit esse occasio ruinae, non autem charitas, quæ edificat, ideo non vocatur seraphin, sed cherubin, quanquam ex ordine seraphin fuerit.

QVÆSTIO SECUNDA.

Vtrum peccatum primi angeli, fuerit aliis causa vel occasio peccandi.

Tho. 1. q. 63. ar. 8.

Secundo verò queritur vtrum peccatum primi angeli fuerit aliis causa vel occasio peccandi. Et videtur quod non, quia sicut mali per auersionem ceciderunt, ita boni per conuersionem confirmati sunt. Sed in bonis angelis non ponitur vnus causa vel occasio fuisse conuersionis alterius, ergo nec in malis debet poni vnus fuisse causa vel occasio auersionis alterius.

2 Item causa prior est causata, sed omnes mali angeli simul peccauerunt (ut dicit Damasc.) ergo vnus non fuit causa vel occasio peccandi aliis.

3 **CONTRA.** Apoc. 12. dicitur quod draco traxit secum tertiam partem stellarum, sed non dicitur traxisse de loco ad locum, sed de situ ad situm (scilicet de gratia ad culpam) ergo &c.

4 **RESPONSIO.** Cum hæc quæstio sit de facto, sicut & præcedens: Cum etiam scriptura nihil dicat de hoc, quin satis exponi possit ab eo qui vellet tenere oppositum. Ideo non potest plenè per certitudinem determinari quid tenendum sit. Communiter tamen dicitur quod inter peccatum primi angeli & aliorum, non fuit solum ordo secundum quantitatem culpæ (ut quidam voluerunt) sed etiam in causalitate, ita scilicet quod peccatum primi angeli fuit aliorum causa exemplaris non præcedens tempore, sed natura. Quod enim tempore non præcesserit patet, quia nullus aspiciens ad malum operatur: Sed peccatum primi angeli mox ut fuit consummatum apparuit malum, ergo non potuit esse motuum appetitus aliorum. Minor patet, quia secundum Damasc. quod est hominibus mors, hoc est angelis casus: & ideo sicut homo in morte recipit pro peccato condemnationem, sic recipit angelus statim post peccatum (propter quod apparuit) statim malum.

5 Quod verò naturam præcesserit patet sic, quia plures operationes instantaneæ possunt simul esse in tempore, licet vna præcedat aliam causalitate, sicut dum est ignis videtur, & videtur complacet. Sed electio & cognitio angelis sunt operationes instantaneæ, ergo dum elegit illicite primus angelus potuit hoc simul inferior angelus cognoscere & electioni eius, vel simili consentire, & sic peccare ad eius exemplaritatem.

6 **AD** primum argumentum dicendum quod sicut peccatum primi angeli fuit occasio peccati aliorum, sic conuersio primi angeli inter bonos potuit, & forte fuit occasio conuersionis aliorum. Similis est ratio in his & in illis. Et simili modo loquitur de eis scriptura. Sicut enim de malis dicitur Mat. 25. Ite maledicti in ignem æternum, qui parati estis diabolo & angelis eius: Sic de bonis dicitur Apoc. 12. Michael & angeli eius.

7 Ad secundum dicendum quod causa non semper præcedit effectum tempore, sed sufficit quod præcedit naturam, quod & fuit in peccato angelorum.

QVÆSTIO TERTIA.

Vtrum in dæmonibus sit ordo prælationis.

Tho. 1. q. 109. ar. 1.

Tertio queritur vtrum in dæmonibus sit ordo prælationis. Et videtur quod non, quia in bonis angelis, nihil est inordinatum, ergo in malis nihil est ordinatum.

Item eadem est damnatio angelorum & hominum, sed in hominibus damnatis non est ordo praelationis: ergo neque in angelis.

3 CONTRA. de primo angelo dicitur Job. 40. Ipse est rex super omnes filios superbiae, sed regnum sonat in praelationem, quare &c.

4 RESPONSIO. Dicendum quod ordo praelationis est in demonibus, hoc enim congruit eorum naturae, & nequitiae eorum, quod congruit eorum naturae patet, quia sicut se habet natura ad naturam, sic actio ad actionem, nunc est ita quod in demonibus natura unius subditur naturae alterius, maxime quoad illos qui differunt specie: ergo & actio actioni. Sed ordo praelationis consistit in hoc quod actio subditi subest actioni praelati, & secundum eam regulatur, ergo &c.

5 Item congruit eorum nequitiae, quia plus nocet exercitus ordinatus, quam inordinatus. Sed multitudo demonum est quasi quidam exercitus ad impugandum homines, ergo congruit eorum nequitiae, quia volunt hominibus nocere, ut habeat inter se ordinem, & hoc dicit glossa super primam epistolam ad Corin. quod quando durat mundus, praesunt angeli angelis, daemones demonibus, & homines hominibus.

6 AD primum argumentum dicendum quod non est simile de bonis angelis & malis, bonum enim potest esse integrum, & ideo in angelis bonis non cadit inordinatio. Sed malum non potest esse integrum, esset enim importabile, & seipsum destrueret, ut dicitur. 4. Ethic.

7 Ad secundum dicendum quod non est simile de hominibus & angelis, quia inter homines non est gradus naturae, nec homines damnati habent aliquam operationem circa nos, sicut habent daemones, & ideo demonibus congruit ordo praelationis, non autem hominibus.

QUESTIO QVARTA.

Vtrum daemon victus possit deinceps aliquem tentare.

Tho. 1. q. 114. ar. 5.

Quarto quaeritur, vtrum daemon victus possit deinceps aliquem tentare, videtur quod sic, quia Lucifer creditur fuisse, qui tentavit Christum, & perfecte ab eo victus fuit. Mat. 4. sed idem in fine mundi, tempore antichristi tentabit grauisime homines, ut in litera dicitur, quare &c.

2 Item quanto pauciores sunt tentatores, tanto facilius est tentatio, sed multi & quasi infiniti daemones a principio mundi per sanctos victi sunt, ergo si semel victi amplius tentare non possunt in fine mundi essent paucissimi tentatores, & facillima tentatio, quod falsum est.

3 CONTRA. iustitia humana exemplata est a diuina. Sed secundum iustitiam humanam, pugil victus semel non recipitur iterum ad duellum: ergo secundum iustitiam diuinam daemon semel victus non debet a Deo permitti quod tenter alium.

4 RESPONSIO. dicendum quod daemon tentans hominem de aliquo vitio (puta gula) quantumcumque sit perfecte victus potest tamen alium tentare hominem etiam de eodem vitio. Item eundem a quo victus est potest tentare de alio vitio, sed eundem eodem modo se habentem non potest tentare de eodem vitio. Quod totum patet vnica ratione scilicet, omnis tentans sub spe alicuius victoriae tentat, sed demon quantumcumque perfecte victus ab aliquo potest sperare quod vincet alios, etiam simili tentatione, quia non omnes sunt eiusdem voluntatis vel firmitatis in resistendo tentationi potest etiam sperare quod vincet eundem tentando de alio vitio, quia frequenter qui non est pronus ad vnum vitium est pronus ad aliud, sed non potest sperare quod eundem eodem modo se habentem vincat eadem vel simili tentatione, quia idem manens idem naturum est eodem modo resistere, propter quod nisi mutetur processu temporis non potest sperare victoriam de eo.

5 AD ARG. respondendum. Prima enim duo solum probant quod victus ab vno potest alios tentare quod concedimus.

6 AD ARG. in contrarium dicendum, quod non est simile de daemone victo in pugna spiritali, & de pugile victo in pugna corporali, quia in pugna corporali praesumitur quis victus ex defectu virtutis corporalis quae in viris per-

Sancto Porciano

fectis semper tendit ad defectum. Sed in pugna spiritali vincitur daemon quia tentatus non praebet tentationi assensum. Assentit autem tentationi vnus (cui non assentit alius) Et idem assentit vni tentationi qui non assentit alius. Et vnus idem dissentit vno tempore tanquam bene dispositus, qui alio tempore simili tentationi consentit tanquam male dispositus secundum mentem, ideo &c.

Sententia huius septimae distinctionis in generali & speciali.

Supra dictum est, &c. Superius determinauit Magi, de statu angelorum tam peccantium quam non, siue beatorum & malorum. Hic vero determinat de potestate vrorumque. Et diuiditur in duas. Primo determinat eorum potestatem quantum ad eorum meritum. Secundum quantum ad eorum assumptionem corporum. Secunda in princ. 8. dist. Solet etiam in questione. Prima est praesentis lectionis, & diuiditur in duas. Primo determinat de potestate vrorumque scilicet tam bonorum quam malorum generaliter. Secundo de potestate malorum specialiter. Secunda ibi, & licet angeli mali. Prima diuiditur in quatuor partes. Primo determinat eorum potestatem. Secundum obicit contra determinata. Tertio soluit. Quarto concludit solutionem. Secunda ibi, sed & semper nec boni peccare possunt. Tertia, ad quod dicimus. Quarta, non ergo post conformationem. Secunda principalis in qua principaliter determinat de potestate malorum, & diuiditur in duas. Primo determinat eorum virtutem in cognoscendo. Secundum in operando. Secunda ibi, quorum scientia & virtute, haec secunda diuiditur in tres. Primo determinat ad quid eis data est potestas. Secundo ostendit quae potestates habent & quae non. Tertio excusat a perfecta determinatione. Secunda ibi nec putandum est. Tertia, quoque sciendum. Secunda istarum diuiditur in tres. Primo ostendit quod non possunt ad naturam corporalem materiam transmutare. Secundum ostendit quod non possunt creare. Tertio quod aliquod ministerium creationis possunt rebus adhibere. Et declarat per exempla. Secunda ibi, nec sanè creatores. Tertia ibi, sicut ergo nec parentes. Haec est diuisio litera in generali.

2 IN speciali sic procedit & proponit primo quod mali angeli post peccatum non possunt benefacere, licet possint bonum facere, nec etiam boni post confirmationem possunt peccare. Deinde obicit dicens quod si boni angeli non possunt peccare, ergo non habent liberum arbitrium, quia secundum Hier. omnis creatura ex lib. arb. est vertibilis. Postea respondet dicens quod absque dubio boni peccare non possunt, nec propter hoc minus habent de lib. arb. quia non coactione aliqua, sed spontanea voluntate & immutabiliter bonum diligunt & eligunt, sicut nec minus habent de libertate qui non possunt seuire peccato, sic nec angeli minus habent quia non possunt peccare. Haec autem immutabilitas non est eis ex natura, sed ex gratia confirmante. Deinde concludit suum intentum. Et subdit quod autoritas Hier. in contrarium intelligitur de lib. arb. per gratiam non confirmato. Postea determinat de potestate malorum specialiter, & dicit quod daemones tripliciter aliqua cognoscunt, vel subtilitate suae naturae, vel experientia temporum, vel reuelatione superiorum spirituum. Subdit etiam quod ipsi quae futura sunt aliquando praesciunt. Deinde dicit quod virtute & scientia demonum magicae artes fiunt, datur autem demonibus potestas, vel ad fallendum fallaces, vel ad monendum fideles, vel ad exercitium & probationem sanctorum. Deinde dicit quod daemones neque sunt putandi habere hanc potestatem (scilicet quod materia corporalis eis ad nutum seruiat.) Deinde dicit quod non possunt aliquid creare, sed quae cumque faciunt non ex sua virtute, sed ex oculis rerum feminibus producant. Postea dicit quod quod ministerium daemones adhibere possunt, quod probat per simile in exercitiis humanis, sicut agricola ad productionem fructuum, & praedicatores ad illuminationem mentium. Vltimo subdit quod aliqua possunt angeli mali facere per naturam, quae non permittuntur a Deo facere. Alia multa facere non possunt, quia ad ea natura eorum non extenditur: quae autem possunt, & quae non, homini determinare difficile est. Et in hoc, &c.

QUESTIO PRIMA.

Vtrum angeli beati possunt peccare.

Tho. 1. q. 62. ar. 2.

Circa